СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 72. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 28 березня 1932. | VOL. XL. No. 72. Jeresey City, N. J., Monday, March 28, 1932. | THREE CENTS.

БЕЗ ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ НЕ БУДЕ ПОЛІПШЕННЯ, КАЖЕ ГУВЕР

ВАШИНҐТОН. — По кількатижневій перерві президент Гувер відбув знову з часописними кореспондентами конференцію, підчас якої клав головну вагу на негайну потребу зрівноваження федерального буджету. Президент підчеркнув, що населення мусить бути готове понести нові податкові тягарі, бо без того не можна думати про ліквідацію депресії. Правити краєм при помочі позичок, говорив президент, значить: продовжати скруту і її збільшати.

ПРОВАЛИВСЯ ПОДАТОК ВІД ПИВА.

ВАШИНҐТОН. — Сухі побідили, бо 216 голосами проти 132 перепала резолюція, якою домагалися завести 2.75% пиво. З такого пива рахували річний податок в сумі яких $500,000,000.

ЗАДЕРЖАЛИ ЦЛО ВІД ҐАЗОЛІНИ.

ВАШИНҐТОН — Власники нафтових копалень на заході не допустили до знесення цла в сумі одного цента на кождий ґальон увезеної до Америки ґазоліни та інших нафтових продуктів. Оте цло називають властиво податком. Стейти над Атлянтійським океаном домагалися знесення того податку, бо хотіли мати дешевшу ґазоліну, та побідили нафтові власники з заходу.

БЕЗ ПОРОЗУМІННЯ ЩОДО РЕПАРАЦІЙ НЕ ПОЛІПШАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Сайлес Строн, президент „Юнайтед Стейтс Чембер оф Комерс", каже, що европейські держави мусять прийти до якогось порозуміння щодо репарацій, бо неполаґоджене це питання не допустить до поправи економічних відносин. Він каже, що Франція не хоче нічого попустити, а Німеччина цілком певно нічого не заплатить у наступнім році, бо не може платити. Строн є цеї думки, що треба знайти якусь посередню дорогу.

2,500,000 ВЕТЕРАНІВ ДОМАГАЮТЬСЯ ВИПЛАТИ БОНУСА.

ВАШИНҐТОН. — Президентови палати послів, Ґарнерови, буде вручена петиція, підписана 2,500,000 ветеранів, у якій ветерани домагаються негайної виплати в готівці бонуса. Якби це перейшло, то треба би видати яких 2 біліони долярів і на таку суму збільшити буджетовий дефіцит.

НЕ БУДЕ НІЯКОЇ ЗМІНИ ЩОДО ВОЄННИХ ДОВГІВ.

ВАШИНҐТОН. — Андру Мелон, бувший секретар скарбу, а тепер амбасадор до Великої Британії, заповідає, що нема ніяких виглядів на те, щоби Злучені Держави змінили своє відношення щодо сплати воєнних довгів з боку довгуючих европейських держав.

ЖЕРТВИ ТОРНАДА.

БІРМІНҐЕМ. — Досі начислено 362 погибших, як жертв шаліючого недавно торнада. Ранених є понад 3,000 осіб, а бездомних коло 8,500.

11,000 МАЙНЕРІВ ПРИЛУЧИЛИСЯ ДО СТРАЙКУ.

АШЛЕНД (Пенсилвенія). — „Шенандоа Майн Борд", яка репрезентує 10,000 майнерів, рішила прилучитися до страйку майнерської опозиції. В Монт Кармел приступили до страйку 1,000 майнерів.

ПИНШО ОСТЕРІГАЄ МАЙНЕРІВ.

СКРЕНТОН. — Ґовернор Пиншо вислав до Джана Ріналдія, одного з провідників страйку невдоволених, телеґраму, в якій висказує своє співчуття для терплячих майнерів, але разом з тим взиває їх не допускатися ніяких надужить. Заначує теж, що потягне до відповідальности стейтову поліцію, якщо вона буде поводитися з майнерами в невідповідний спосіб.

КНИЖКА ПРО ВІДНОСИНИ В ГАРЛАН.

НЮ ЙОРК. — Американські письменники, Теодор Драйзер і Бруно Френк, котрі розслідժували в своїм часі майнерські відносини в Кентоки, а зокрема в Гарлан, видали книжку, затитуловану „Гарлан Майнерс Спік", у якій описують свої спостереження. Книжка переповнена матеріялом, котрий вказує на терор, серед якого доводиться жити майнерам у Кентоки.

САМОГУБСТВО З ЖАЛЮ ЗА ЖІНКОЮ.

ДЖЕКСОНВІЛ. — Джералд Стурджіс, літ 40, бувший завідувач одного з найкращих готелів у Флориді, відобрав собі життя з жалю за втраченою жінкою. В картці, яку залишив, написав, що запричащався в методиській церкві та погодився з Богом і бачить, що йому нема життя на тім світі без улюбленої ним жінки. Просив поховати себе біля гробу жінки.

Кажуть, що жінка Стурджіса застрілила себе дня 3 березня. Стурджіс був без роботи і залишив деякі дрібні довги.

НОВА МАШИНА ДО ПИСАННЯ.

Юрій Пелатон, Швайцарець у Женеві, котрий недавно зробив маленькі еклектричні годинники на руку, тепер зладив модель нової машини до писання. Він каже, що його машина буде також електрична і буде автомотично пересувати папір, повертати валок на місце й т. п. Його машина має коштувати два доляри і трохи дорожче.

ШВАЙЦАРІЯ НЕ БАЖАЄ ЗНОСИН З РАДЯНЩИНОЮ.

На засіданню Національної Ради з 9 березня радник М. Шультес боронив господарську політику швайцарського уряду і висловився між іншим рішучо проти ґарантовання експорту до Радянщини та проти відновлення дипльоматичних зносин з цею країною. Дальший зріст швайцарського експорту до Радянщини, на його думку, неможливий, бо швайцарський промисл не може перебрати на себе довготермінових позичок, яких бажає Радянщина.

НОВИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР ІТАЛІЇ З РАДЯНЩИНОЮ.

„Журналь де Женев" з 11 березня доносить: Між Італією та Радянщиною має бути в найближчих днях підписана нова торговельна умова. Радянська торговельна комісія з трох членів, між ними Швайцер з радянської торговельної делеґації в Німеччині, та багато експертів перебувають від якогось часу в Римі, де провадять переговори про нову торговельну умову. Не зле булоб, коли би в італійськім парляменті внесли інтерпеляції, подібно як в англійськім, та запитали італійський уряд, чи відомо йому, якими засобами видушує московський уряд в українського селянина збіже для експорту.

ЗАХОДИ ВАТИКАНУ ДО НАВЕРНЕННЯ РАДЯНЩИНИ.

„Журналь де Женев" з 10 березня повідомляє: У Ватикані стараються систематично формувати місіонарів, призначених для навернення Росії, коли це буде можливе. Патер Гундельфус Фермон, голяндський капуцин, перейшов з благословення папи з латинського обряду на славянсько-візантійський і перебрав провід спеціяльною місією.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ МОСКВОЮ Й ХАРКОВОМ.

Ґазета „Берлінер Бирзенцайтунґ", ч. 108 з 4 березня б. р., в статті з Харкова розбирає дуже багато питань, які є причиною великого напруження між Москвою й Харковом. Комуністичний партійний апарат залізною рукою здушує тепер усяку, навіть найменшу прояву українського національного руху. Йому одначе не вдається припинити росту українського національного руху серед широких мас українського населення. Московська деспотія старається недопустити до того, щоб чужинці вглянули ближче в саму суть справи. Всеж таки Україна відіграє без сумніву велику ролю в будучому. Це лежить також в інтересах Европи, щоб Україна цілковито ввійшла в европейський культурний круг і визначила свої границі від сторони Азії, що досі ще не є точно визначені.

ПРИДУНАЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ.

Плян утворення господарської федерації пятьох придунайських держав свідчить про економічну неможливість істнування Центральної Европи, витвореної відповідно до версайського пляну. Отже нема дива, що саме Франція взялася за поправу свого колишнього твору. Але між великими державами нема тепер однодушности, яка була зараз по скінченню світової війни. Вже самий початок переговорів у цій справі викликав суперечки та виявив значну ріжницю в поглядах ріжних держав. Зазначилися відразу постійні противенства між Францією і Німеччиною, та Францією й Італією. Хоч Німеччину й запрошено до участи в переведенню цілого пляну, але страх Франції перед німецько-австрійським політичним зближенням сильно звужує цю участь. Італія бачить перешкоду до переведення придунайської федерації в торговельних договорах, які вона має з Австрією та Угорщиною, але в дійсности побоюється, що Франція надасть політичний характер новій групі держав, у якій переважатимуть її спільниці. Суддею та посередницею в цій, як і в інших важливих справах европейського суходолу, виступає знов Англія, яка бере до певної міри в оборону оправдані господарські інтереси Німеччини та робить заходи зменшити політичні тертя. Черга на участь Америки в цій справі прийде дуже скоро.

ВІДБИРАЮТЬ ШАПКИ І КАРАЮТЬ.

Трох хлопців з Озірної, Вонса, Ладику й Ульчака, покарало зборівське старостово гривною по 6 зол. за те, що носили шапки з шапкарської робітні Українських Інвалідів. Хлопців забирали на постерунок, відбирали шапки і пускали без шапок до дому.

РАДЮ В ЦЕРКВІ.

В селі Реклинець, біля Мостів Великих, вміщено в церкві радіоапарат. На Новий Рік мали люди нагоду почути в церкві богослужения з Волоської Церкви у Львові. Була це неабияка новина для цілого загалу.

КАРА ЗА КОНСКРИПЦІЮ.

Зборівське старостово покарало Йосифа Хухрика, Степана Демковича і Михайла Гавура з Озірної гривною по 15 зол. за конскрипцію. Перших двох за те, що подали при конскрипції згідно з правдою, що їх родини говорять по українськи, а третього, що в часі спису був у хаті своєї сестри.

ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК.

В часі сніжних заверух Іван Пігут, господар з Кремидова, п. Станиславів, віз фірою дерево з Тумира. На полі завеǀруха перевернула фіру з деревом, внаслідок чого Пігут помер.

ПРОТИ МІШАНИХ ПОДРУЖ.

Господар Гриць Калач із Хоробрва, пов. Сокаль, видає свою дочку за Поляка. Це не сподобалось місцевій молоді і коли дня 26-го січня молоді верталися з запису від пароха, хлопці напали на них та добре побили. Найбільше батька Гриця. Дня 2-го лютого побив хтось вікна в Калачів.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ.

Українське Студентське Товариство „Січ" у Відні подало австрійському міністрови освіти, Чермакови, меморіял про студентські права в Австрії. В цьому меморіялі обговорено докладно теперішнє положення українського студентства взагалі, а зокрема звернено увагу на велике заінтересування українського студентства самими студіями й умовинами до студій в Австрії.

Під натиском большевицької московської централі українська радіостація в Київі не може дальше висилати українських продукцій. Москва не бажає собі, щоби світ довідався про існування українського Київа.

Предсідник Гайматбунду, Остпройзен, мав виклад про Східні Пруси і їх сусідів. В цьому викладі обговорив він дуже основно українське питання та його значіння для німецького Сходу.

В статті газети „Дер Таґ", Берлін, з 25 лютого 1932, подано короткий огляд українського пластового руху та його значіння для українського національного життя в цілости. Дальше подано критику одної брошури, виданої Союзом Польських Скавтів, яка в першу чергу звертається проти українського Пласту.

Довголітній секретар Українсько-німецького Товариства, Аксель-Шмідт, пише про будучий розподіл східно славянського бльоку на окремі національні держави: московську, українську, польську і т. д. „Тепер розходиться мені про те, щоб звернути увагу німецької публичної опінії на велику східню проблєму України, яка поволі, але нестримно наближається до остаточної розвязки. Воля українського народу бути самостійним не дасться спаралїжувати на віки ані ніякими постановами Союза Націй, ані поліційними методами панування. Держава, яка перша це зрозуміє і відповідно до цього застосується, буде мати великі успіхи в своїй політиці" — так пише Аксель-Шмідт у своїй статті в „Остевропеіше Кореспонденц" з 25 лютого б. р.

ПОКАРАЛИ КОНСКРИПЦІЙНОГО КОМІСАРЯ.

Рогатинське старостово покарало Івана Романова, студента прав, що був конскрипційним комісарем на т. зв. Дібринівськім корчунку (Дібринів коло Стратина) за: „виверане вплиdу пшез обвіньонеґо, як комісаржа спісовеґо на інне особи в керунку зложеня везнань неправдзівих..., цо зостало удоводньоне поновнем пшепровадзенем спісу людносьці і донесенем" — карою 500 золотих або 30-дневним арештом.

НЕЖИВА СВИНЯ ЗАДУШИЛА ЗЛОДІЯ.

Господар з села Пашківців, пов. Кремянець, вивіз свиню на торг, а що давали мало грошей, забрав її назад до дому і зарізав та лишив у стодолі, щоби на другий день рано осмалити. Його сусід, Іван Голуб, пішов нічю і вкрав цю зарізану свиню. Обвязав її мотузком та перевісив через шию. На дорозі хотів відпочати, бо свиня була тяжка собі, поклав її на пліт, але той був уже старий і заломився; свиня впала на другий бік і, стягнувши сильно шнур на шиї злодія, задушила його на смерть.

ЛЯХИ ДАЛІ „ТИХО ПАЦИФІКУЮТЬ" ГАЛИЧИНУ

СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА РІЖНІ ВИГАДАНІ ЗЛОЧИНИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Ляхи судять у Львові бувшого українського посла до варшавського сойму, д-ра Осипа Когута. Як звичайно, прокуратура шукає злочину проти польської держави в усій діяльности посла, як представника виборців. Майже кожда промова посла на вічах та його посольські справоздання ставляться у вину послови, як злочин проти Польщі. Як звичайно, всі обвинувачення спираються на свідченнях платних польських аґентів та поліції.

В Бережанах поставлено перед суд пять молодих Українців за здогадну приналежність до УВО. Літом 1930 року з невідомої причини згоріли стирти в маєтку гр. Андрія Русоцького в Липиці Долішній, а тепер за це відповідають перед судом молоді Українці: Микола Ставарський, Гарасим Єналь, Іван Нижник, Василь Лотоцький та Іван Рибицький. Усі вони походять з Липиці Долішньої, рогатинського повіту. Прокуратура приписує їм приналежність до УВО та довершення актів саботажу й підпалів.

У всій Галичині не припиняються масові ревізії та арешти Українців, які в той чи інший спосіб виявили свою національну свідомість та проявили активність у праці на національному полі. До кождого такого свідомого Українця польська влада обовязково причіплює латку „злочину проти держави" й тягне до суду за саботажі, намови до бунтів, за шпиґунство, зраду держави й т. п.

НЕВИННО СИДІЛИ ЗА ВБИВСТВО ГОЛУФКА.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — У вересні були арештовані як здогадні вбийники бувшого польського посла Голуфка молоді Українці: Бутрим, Сенищин, Крисько й Кобільник. Тепер випущено на волю Бутрима, якому, не зважаючи на всі старання польських провокаторів та поліційних аґентів, слідча влада не змогла приписати співучасти в убивстві Голуфка. Таксамо й іншим тром арештованим влада не могла цього доказати.

Сенишина, Криська й Кобільника перевезено до вязниці при окружнім суді в Самборі. Поки вони сиділи у вязниці за нібито вбивство Голуфка, влада злагодила їм нове обвинувачення за здогадний напад на почту в Трускавці. До тоїж саме вязниці привезено зі Львова студента Зенона Косака, що сидів у Бриґідках від грудня, як нібито співучасник нападу на почту в Трускавці.

ГУЦУЛЬЩИНА ВИНАРОДОВЛЮЄТЬСЯ З ГОЛОДУ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Краєва українська преса бє на трівогу, що Гуцульщину захопив голод, який все робиться страшніший і поширюється. Голодує українське населення і в інших районах української землі під Польщею, але найбільше тепер терпить Гуцульщина.

Польська преса нічого не говорить про голодування, винародовлення й повільне вимирання українського населення, а польський уряд навіть ще не поворохнув пальцем, щоб допомогти голодуючому українському населенню, з якого він тягне неімовірні податки та якого землі він загарбав і розпарцельовує серед польських осадників. Убогість самого українського населення не дає йому спромоги орґанізувати потрібну допомогову акцію для своїх братів.

ПОМЕР БУВШИЙ СЕНАТОР ЧЕРКАВСЬКИЙ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — По тяжкій і довгій недузі помер 13 березня б. р. в Яворові бувший український сенатор до варшавського сенату, Олекса Черкавський. Підчас великої війни небіжчик був У. С. С. в ранзі четаря. У війні проти Польщі брав активну участь. Коли ворожа рука вибила йому з рук зброю, покійний, не зважаючи на тяжку недугу, кинувсь у вир політичної роботи та боротьби на цьому полю з окупантом українських земель.

По покійному лишилася дружина й дитина, котрі, як звичайно для наших політичних та громадських діячів, матеріяльно зовсім незабезпечені.

КИТАЙЦІ ХОЧУТЬ ВІЙНИ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Японсько-китайські переговори про замирення в районі Шанґгай затягаються далі й навіть можливо, що вони розібються. Причиною цього є домагання кантонської ґрупи, щоб китайський уряд не приймав умов Японії й провадив далі боротьбу.

Японія домагається установлення невтральної смуги довкола інтернаціональних концесій у Шанґгаю, а також зрезиґнування Китаю з прав до Манджурії. Це дві головні вимоги, проти яких Кантонці різко протестують.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕРОЗУМНА ОЩАДНІСТЬ

Федеральний уряд має тепер розвязати неабияке трудне фінансове питання. Розходи його з причини безробіття зростають, а приходи через крізу та застій промислу й торговлі зменшуються. Уряд кидається то сюди, то туди, щоби „збалянсувати буджет", себто зрівнати свої видатки з прибутками.

В цій горячковій метушні він деколи рубне ощадністю по таких департаментах, які не повинні бути зачіплені ощадністю. Так, приміром, федеральний уряд задумав зменшити свої видатки на Діточе Бюро при Департаменті Праці. Конгрес тепер пропонує зменшити видатки на це бюро на 100,000 долярів. Це є майже 25% зниження, яке потягне за собою драстичне зменшення урядовців у тому Бюрі, а за тим і зменшення роботи Бюра.

Декому з урядовців здається певно, що цею ощадністю 100,000 долярів уряд зробить велике діло. Та коли приглянутися роботі Дітогого Бюра, то побачимо, що Бюро сповняє не тільки потрібну, але й необхідну роботу. Діточе Бюро розслідже смертельність дітей і матерей-родільниць, а тимсамим зменшує смертельність серед дітей і матерей. Бюро бореться проти нанимання дітей до праці в фабриках і офісах, головно до небезпечних робіт, а тимсамим запобігає ріжним нещастям для дітей, каліцтвам та заводовим недугам. Бюро слідить діточу кримінальність, старається відкрити, чому діти пускаються на дорогу злочинів та якими способами цьому зараджувати. Бюро є великою допомогою для всяких стейтових і міських добродійних агенцій. Як видно з цього побіжного начерку діяльности Діточого Бюра при Департаменті Праці, Бюро сповняє роботу, яка заощаджує американському народови не тисячі, а міліони долярів. Якби не робота цього Бюра, то нарід мусів би втратити міліони через непотрібну смерть дітей-немовлят і матерей-родільниць, мусів би видати відтак міліони долярів на лічення та удержання калік, вязниць, поліційних агентур, тощо. Хто ощаджує сто тисяч долярів на удержанню Діточого Бюра, той видає другим боком міліони долярів, а крім цього ширить довкола недуги, каліцтва, злочини, смерти. Цього роду ощадність не є ніяка ощадність, а найгрубше марнотравство.

Чому нерозумні урядники й законодавці пускаються на цього роду нерозумну ощадність? Бо само слово ощадність промовляє до почувань нерозумних людей. Бо уряд думає, що нарід не догляне, що тут уряд ощаджує цента, а розстрачує доляри. Бо Діточе Бюро стає деколи на нагнітки тим безоглядним капіталістам, що не вагаються навіть молоти кости дітей, якщо тільки з того йдуть приходи в їх кишені.

Д-р Остап Грицай.

ПЛЕКАЮТЬ ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ

Кілька заміток про календар „Червоної Калини" на 1932 р.

„...Подивіться лишень добре,
Прочитайте знову
Тую славу, та читайте
Од слова до слова..."

Шевченко („Посланіє", 1845).

У спомині про щойно прогомонілі чергові роковини смерти нашого найбільшого поета годі не згадати нам знову і ще раз і все наново, **того його культу історичних традицій України,** який на овиді Шевченкової епохи був просто воскресенням державно-творчої стихії в народі і як таке ґранітною основою нашого національного відродження взагалі. Все ось у нашого поета „усміхається серце", коли він згадує преславне минуле його укоханої України. і все йому „тяжко, тяжко", коли мусить бачити, як унуки преславних дідів „панам жито сіють", а бувальщина Рідного Краю їм така чужа, що ніхто з них не вміє сказати, де мученика Ґонти могила і де навіки спочив Залізняк. І тому й так жагуче проповідує він у своїм „Посланію" вивчувати рідну історію від слова до слова, щоб кожний з нас тямив, хто ми, чиї сини. яких батьків діти, та щоб уміли ми розпитати в могилах героїв народу, кого, коли й за що, розписали. Жаль тільки, що цей животворний культ національної історії в Шевченка не став у рівній мірі ідейним заповітом і для ґенерацій українських поетів та письменників після нього. Це ось уже з химерним своєдумцем Кулішем починається в нас оте гідне осудження розвінчування героїв народу по правилі особистої антипатії та однобічних політичних інтересів, що опісля, з драгоманівщиною, не спинювалося і перед репрезентативними представниками нації. А з другої сторони те звуження овиду національного світогляду, що його викликує в нас. в области літератури, т. зв. побутовщина, тобто малотямуче розмальовування сірої буденщини суспільних низів. Те безпросвітне Франкове **„в поті чола",** зі становища якого життя народу являлось нам завжди до розпуки безталанним животінням череди жебраків, нуждарів та неграмотних дурнів, отих ріжних Бовдурів, Довбанюків та Яців Залепугів, які ніби родилися тільки на те, щоб усякого роду пани їх били, а хитрі жидюги висмоктували до останньої каплі крови. І так глибоко вілося нам у душу оте соціялістично - громадянське, значить пролетарсько-жебрацьке світовідчування, що ще й у творах В. Стефаника тип безпросвітного й безрадного нуждара та пияка це спершу пересічний зразець духовости його людини. Отак і треба нам було аж тих потоків крови, що їх український нарід проляв спершу у світовій війні. а далі у своїх останніх змаганнях за визволення, щоб здвигнути духа нації з душливих вузин соціяльної побутовщини на ті вершини державно-творчої ідеольоґії, яка звеном крови навязує знову до геройсько-лицарських традицій наших преславних прадідів, до того Шевченкового „хто ми, чиї сини..."

І саме тут роля таких книг, як видання і календарі львівської **„Червоної Калини",** видаються мені просто епохальна.

Рішучо — це справжня і нова епоха в нашому духово-культурному життю, коли працює в нас видавництво, якого кожна книжка видається свідомо з тим, щоб вона була історичним документом геройського змагання народу. Отак замісць безконечного ряду суспільних злидарів та жебрунів, розмальовуваних нам досі нашими передвоєнними поетами й пів-поетами, ми в виданнях „Червоної Калини" зустрічаємо літературу характеру виключно геройсько-лицарського. Не місце тут розбирати критично все, що видала досі „Червона Калина". На це треба би цілої книжки. В цій статті я хочу вказати тільки на одно з найновіших видань її, а саме на календар-альманах на цей рік. І скажу зараз, що, відповідно до зясованого мною вище становища, це книжка цінна. Правда, я певний того, що цей альманах „Ч. К." не подобається нікому з тих, які шукають лектури легкої, мовляв, такої, щоб можна притім приємно розбавитися. От, як бувало колись у передвоєнних часах. Тут головним чином — історичний матеріял, спомини учасників нашої останньої визвольної боротьби з її ясними і трагічними моментами, спомини наочних свідків її подвигів і катастроф. Чисто літературна часть зредукована цим разом до мінімума, і це так добре. Читачеви нпр. зараз з початку цікавіше знайти в календаріюмі дванацять коротких згадок про справжні геройства, довершені нашими стрільцями, ніж, скажім, кілька слабих оповідань, сфантазованих на героїчну нуту. І важніше побачити на чолі властивого змісту альманаха дуже добрий нарис **М. Лебединського** „У 15-ліття заістнування Центральної Ради", ніж традиційну календарну поезію по мотивам блаженно-вірующого „Ще не вмерла". Оцей короткий нарис про історію Центральної Ради — чи не найцінніше з усього в нашім альманаху. Виклад зразково популярний, звязкість подій взірцева, підхід ущерть критичний, але всетаки з мінімумом тієї пошани до головних діячів, яка їм, поза всіми промахами таки належиться, особливож М. Грушевському. І таксамо цінніші за вигадані оповідання видаються мені всі наступні спомини, яких тут стільки, що не легко згадати про всі.

Та погляньмо.

У спомині „На весні революції" дає **А. Крезуб** картину з революції 1917 р. в Росії, а саме її відгуку між нашими полоненими в Новоросійській копальні, яка влучно підкреслює проступаючу вже тоді розбіжність інтересів Росії й України. — В нарисі **„Стежа на Флісенталь"** маємо зате дещо веселу картинку з боїв у Карпатах в листопаді 1914 р., як спомин про один хоробрий чин стрілецької стежі з сотні Дудинського. — А повна траґізму картина це спомин **сотн. В. Раєвського** з війни з большевиками, в якому просто жахом діймає сцена замучення большевицькими опришками героїчного **сотн. Кульчицького.** Шкода, шкода, що про такі події всякого роду пацифісти, Ремарки, Ролляни та Барбісси, не знають тай не будуть знати ніколи! Тоді вони, засівши в вигідненьких фотелях не виписувалиб сакраментально-миролюбивого "Der Mensch is gut", не розмальовувалиб усіх жовнірів як Богу духа винних праведників, які лячно здрігаються, коли побачать кров. Ні, вони зналиб нпр., що істнували московські царі, чи генерали, що істнують Сталіни і такі комуністи та салдати, що є огидними потворами, які в імя поступу й культури требаб винищувати хрестоносними походами на них. Вонож варто зазначити при цій нагоді що в р. 1922 ніхто інший, а сам большевицький предтеча, **босяк Ґоркий, написав статтю,** розголошену тоді по всій Европі, в якій він на основі цілого ряду неоспоримих фактів доказує, що **ні історія минулого ні сучасна не знає чогось рівно жорстокого, рівно страшного своєю кровожадністю, як московська людина.** Правда — і Ґоркий сам, подібно як і його попередники в літературі, всі оті напів божевільні Толстої і Достоєвські, ідеалізував ту московську бестію зворушливими оповіданнями, які й досі в читачів усього культурного світа піддержують чудесно поетичну ілюзію якоїсь неістнуючої ніде ніжносердної, тонкої і благородної московської людини, яку хоч до серця тули, така вона гарна й добра і праведна. Аж як настало большевицьке царство, впала маска з лиця страшливої московської бестії, **демаскуючи так не тільки ввесь брехливий ідеалізм цілої дотеперішньої московської літератури,** але й узагалі всю найглибшу натуру отих большевицьких звірів, які в силі істнувати тільки в атмосфері самогону, повії, крови, неволі і трупарні. Ви прочитайте ось у згаданій праці Раєвського в нашім альманаху ще щось таке неймовірно жорстоке, як шаління большевицької бестії (на ст. 31), або як московські дяволи друть на березі Десни шкіру з живої людини, спійманого Українця Пеца (ст. 35), а будете знати гаразд, як дивитися на ідеальні московські подоби у всякого роду Ґорких, Зощенків, Сльозкінів, Іванових, Ґлядкових та девушок Сайфулін. Сюдиж причислив би я і такі праці, як С. Даушкова **„Страшні хвилини",** яка своїм розмалюванням пекла большевицької неволі має в собі картини просто дантейського характеру, хоч написана можливо просто, та І. Курки: **„Весна 1920 р. в Одесі",** теж калейдоскоп московської звірскости, зрадливости і того розпереного варварства проти противника, яке є питоме хіба ще тільки ляцьким людоїдам і Готентотам. І тому першим і найсвятішим обовязком української людности є від дитини надихувати жаждою лицарської боротьби та жаждою крівавої помсти, **плекати в душі історичні традиції про те все, що заподіювали московські і ляцькі бестії героям народу** й у слушний час та в велику годину оконечної розправи спішити в бій, щоб утопити ворогів в їх власній, сукроватій крові.

Треба нам тямити гаразд усі нечувані звірства чужинецьких наїзників проти нас, щоб не вгасав у наших душах жар святої помсти!

Так от і чому такі цінні й такі потрібні нам тепер книги того роду, що видання „Червоної Калини".

Доволі багатий матеріял до історії наших славних УСС-ів дають статті М. Заклинського, М. Горбового, Веринського, д-ра Іванця, І. Федева та Р. Купчинського. Цінний вклад тут теж такі спомини, як Д. Ґонти „На панцирнику, Хортиця", В. Заріцького „Випад повстанчого загону", д-ра М. Андрусяка „Серед останків УГА." та І. Рогатинського „Памяти от. Кирила Карася". Незвичайно цікаве те, що Заріцький подає у своїм спомині (на ст. 96). — З поезій уміщено вірш Я. Курдидика („Незнаний привіт") та **О. Олеся** („За горою сонце гасне", „Повстання зайнялось") — річи з погляду на рівень нашого альманаху слабі. Взагаліж чисто літературна часть тут, як уже зазначено, тільки додаток. Є ще два оповідання, Шміґельської - Климкевичевої **„Уляна",** написана цікаво, але в цілости без глибшої основи, та **В. Юрченка** „Червоно-блакитне весілля", гарне характеристикою села, що хитається між національною совістю і большевизмом, тількиж дещо надто перевантажене чудесними припадками. Інші нариси дрібні. Світлини цікаві й гарні.

Накінець одна увага:

Із зазначеного у змісті спомину Решетила-Мицака є в нашім альманаху всього 2 сторінки, бо ст. 49—64 в книжці нема зовсім. Це недогляд, якого в виданнях „Ч. К." не повинно бути.

—o—

В. Яргорин.

ВІДВОЙОВАНЕ МІСТО

(Історичне оповідання).

(4)

— Лиш не горячися, дівчино! — ротмістр промовив супокійно, присуваючи свій стільчик ще ближче до неї. Я вигадав ліпший спосіб... Твого батька я годен спасти. Його і тебе!

По сих словах ротмістр впялив свій зір в очи Марти. Бачучи, якою пожадливістю горять ті очи, Марта вгадувала, яку він заправить ціну.

— Я годен спасти твого батька і з твоїм батьком тебе. Я твого батька не знаю, ворога корони і зрадника мені не личить жалувати. Та я знаю, що він твій батько. Твій! Для тебе, Марто, я спасу його. Спасу, як буду мати до того право... Як він мені не буде чужий. Як він буде батьком... моєї жінки!

Ротмістр хвилю ждав, щоби виміркувати, як вона прийме сі освідчини. Вона, бліда як полотно, дивлячись йому просто в очи, спитала:

— Ви не військовий суд, ні гетьман. Ви ні козацький, ні польський гетьман. Як ви, ротмістр драгунів, що сидить в степу так далеко від Черкас, годні спасти засудженого в Черкасах?

— Твій батько ще не засуджений. Твого батька ще цілком не судили. Покищо лиш збирають докази його зради. Тих доказів більші як треба, щоби його засудити. Питаєш, як я годен спасти його. Я спасу його, як позволю тобі втекти поза межі Польщі. Запороже недалеко. Як би ти втікла на Запороже і про се звістила батька, ще заки про се довідається команда польського війська в Корсуні, то й твій батько міг би втекти.

— Ви позволили би мені втекти? — спитала Марта, тямлячи пораду Анни.

— Як би я позволив тобі втекти, лишаючися сам у межах Польщі, то мене вбили би на паль, бо мені сказали, що я за тебе ручу моїм власним життям. Я позволив би втекти тобі тільки... в моїм товаристві. Випускаючи тебе відси, я мусів би жертвувати себе. Я мусівби покинути службу і разом з тобою чкурнути на те ваше Запороже... Марто! Як ти не домірковувалася того, що я тебе полюбив, то тепер кажу тобі:

— Згодися на те, щоби піп, той, що тут в Слушкові є, потайно звінчав нас. Я дам тобі гінця до твого батька. Напишеш йому, щоби зараз втікав на Запороже, бо й ти туди втікаєш з твоїм мужем.

Марта знала, що як би Дзенцьоловський перейшов на Запороже, то не мав би з чого жити. Такий чоловік, що привик лиш приказувати і в своїм життю ніколи не працював, не міг би заробляти на прожиток запорозькими промислами: рибалченням і полюванням. Підозрівала його, що він хоче її надути: звінчавшися з нею потайно, далі лишитись ротмістром в Слушкові. Вона хвилю думала і спитала:

— Чому вперід вінчання і аж потому побіг? Я гадаю, що ліпше було би навпаки... Вперед втекти відси...

Ротмістр спаленів. Хвилю думав і каже:

— Є дві причини, котрі мені кажуть, що було би ліпше так, як я гадаю зробити. Я вже був би певний свого і знав би, защо покидаю вигідний хліб. Ти була би певна свого, бо знала би, що я тебе не звів і що тебе не кину на ганьбу. Ти знала би, що вже маєш мужа.

— Всеж таки я не можу вже в сій хвили дати вам остаточної відповіди. Се впало на мене так нагло. Перед хвилинкою мені ані в гадці не було, що ви про мене думаєте. Спасибі вам за велику честь. Зробіть мені ще одну ласку. Не наставайте на безпроволочну відповідь.

— Колиж буду знати, на чім стою?

— Скажу вам за... за... Може за тиждень.

— Так довго я не годен ждати. Також могло би бути запізно для твого батька.

— Якось то буде. Не квапте мене.

Ротмістр покищо вдоволений був, що Марта не плюнула йому в очи. Її поведення і її відповіди казали йому надіятися, що вона начеб вже рішилася вволити його волю. Відійшовши від неї, затирав руки. Не сумнівався, що за пару днів буде мати вигоду. Сим, що вона заложниця і як її батько согрішить, то й вона згине, він не журився, бо ніхто не буде знати, що то його жінка.

Свою розмову з ротмістром Марта переповіла Анні, Анна батькови, Друченко Саві. Друченко і Сава стали радити, як би то Марту спасти, не пошкодивши собі.

— Коби яким способом відволікти ту остаточну відповідь Марти! — сказав Друченко.

— Я гадаю, що саме тепер наш ротмістр не буде мати часу на любощі і не буде наглити. В степу недалеко нас нишпорять Татари, неначе би приготовлялися наскочити на наш Слушків. Я прибільшу небезпеку і ротмістра затрівожу. Він стане обїздити степ, писати рапорти, підготовляти оборону Слушкова. Як буде цілу днину вганяти по степу, то коли вернеться на нічліг, схоче зараз спати. Може й не всі на ніч вернеться. Може нераз буде змушений ночувати в степу. Він і забуде за дівчину.

Татари в околици Слушкова справді не були вигадкою Сави. Півтори милі від Слушкова люди бачили тропу шістьох босих коней і плат несвіжої, здавленої конятини. Мабуть зле була прикріплена під кульбакою і Татарин згубив своє мясо. Люди попали й на інші знаки, які показували, що під місто підходять татарські звідуни. Люди зараз стали приготовляти оборону. Ротмістр дав приказ, щоби рота постійно була готова привитати Татар. Цілу свою сотню умістив коло себе. В хаті і в стайнях Друченка умістив. Скільки влізлося, решту всадив до будинків двох сусідів Друченка. В день і в ночи були розставлені подвійні варти. Кромі того в день по степу кружляли його стежі. Він сам був цілу днину на кони і з Мартою балакав хіба лиш при вечері.

Отаманом татарського чамбула, котрий так занепокоїв Слушківчан і Дзенцьоловського, був Татарин Дусай. Він підглядав оборонну силу Слушкова. Хотів знати, скільки то людей тріба, щоби ґарнізон Слушкова одоліти, оселю вирабувати і взяти ясир. До того наскоку намовляв його український козак.

Козакам, котрі зібралися на Запорожу, польський ґарнізон в Слушкові був дуже невигідний. Їм потрібні були ріжні шляхи з Запорожа на „волость", себто на козацьку Україну під Польщею. Найвигідніший шлях з Запорожа в Брацлавщину ішов саме попри Слушків. Польське військо в Слушкові заперло сей шлях.

Кромі того, там, де стояло польське військо, українське населення не могло пристати до повстання. Щоби в якій стороні народ повстав, треба було вперед знівечити польський ґарнізон.

(Далі буде).

ЩЕ ОДНА НЕДОБРА ДИСЦИПЛІНА

Допис про нечемного хлопця, який написав нам один дописувач, розкриває нам дуже звичайну родинну ситуацію в Америці. Треба це підчеркнути тому, бо родичі, які мають якісь клопоти з дітьми, думають, що вони є виїмком, що вони терплять якусь кару, що інші родичі таких клопотів не мають. Можливо, що й дописувач теж так думає, що такого клопоту, як ця родина має з хлопцем, мало хто має. Практика американських виховників показує, що таких дітей є більше, як нам здається. Вчителі в публичних і приватних школах мають немало клопотів з дітьми, подібними до описаного хлопця. Ще більше клопотів мають з такими дітьми, котрі мають інші кепські навички. Навіть у суди попадає багато дітей за своє поступовання. Значить, навіть ціла суспільність мусить займатися дітьми, які не мають доброго виховання.

Давніше таких дітей карали, себто казали їм за їх лихе заховання терпіти якісь невигоди або муки. Їх бито буками, замикано в тюрму, де їх позбавлювано свободи, заставляно жити відповідно до тюремних правил. Та показувалося, що ці кари не помагали. Тому думаючі люди стали закидати карання зле вихованих дітей, а замісць того почали застановлятися над тим, якби то такі діти виховати краще, чи перевиховати.

Першим кроком до перевиховання дитини є відкрити її поступовання. Досі цих причин звичайно шукали в самій дитині. Мовляв, дитина вже вродилася така зла, що не приймає добрих порад і наук своїх родичів. Хто приймає таку думку, той, побачивши якийсь проступок дитини, стане її за цей проступок карати. Досвід людей, які займалися дітьми фахово, показав, що не можна говорити про те, що якась дитина є з ґрунту, з уродження зла. Найкращі висліди з вихованням дітей мали якраз ті виховники, які виходили з думки, що менше - більше кожда дитина має такі самі завдатки бути доброю людиною. Діти, що таких завдатків не мають, можна відразу пізнати як ідіотів, півголовків. Коли дитина не проявляє ніяких признак кретинізму, що кидається в очі відразу при першій стрічі з дитиною, то виховник зробить найкраще, як буде дивитися на дитину, як з ґрунту добру дитину. Коли така дитина всетаки показує певні прзнаки злого виховання, то це є наслідки не злої вує певні признаки злого виховання.

Цеї думки родичі не люблять признавати. Якто? Вони своєї дитини не люблять і дають їй зле виховання? — кажуть вони. Такі родичі мусять наперед навчитися, що можна нерозумно любити, що можна з любови робити помилки у вихованню улюбленої дитини. Коли ті, що люблять свою дитину скромно, припустять можливість такої похибки в своїм вихованню дитини, то цим вони вже зробили перший крок до поправи того виховання. Хто такої можливости не допускає, хто себе вважає непомильним, той першого кроку не зробив.

Коли родичі люблять дитину, яка показує признаки кепського виховання, то про таких родичів можна ще надіятися, що вони дитину можуть перевиховати. Бо родичі, які дитини не люблять, дитини виховати не потрафлять. Такі люди краще зроблять, як заздалегідь зречуться свого завдання та віддадуть дитину на виховання таким людям, які дитину люблять. Ми можемо говорити тільки про виховання дітей родичами, які дітей люблять, себто про нерозумне виховання люблячих дитину виховників.

Найчастіщою, здається, похибкою люблячих виховників є брак послідовної дисципліни. Коли дитину треба навчити, що це є добре, а онто є зле, то родичі мусять за тим дивитися, щоби дитина бачила все, що одно є добре, а друге зле завсіди. Коли хтось навчає дитину, що отце є зле й цього не треба ніколи робити, але іноді навчає дитину, що отце можна собі деколи позволити, то він не вживає послідовної дисципліни. Під навчанням тут не треба доконче розуміти говорення, викладання, а треба розуміти все, з чого дитина пізнає, як треба поступати. Родичі вчать дитину багато краще своїм поступованням, ніж своїм говоренням. Батько, що викладає синови про потребу говорити правду, а сам часто бреше, або каже синови брехати перед сусідами, не вчить сина говорити правду. Таксамо коли батько говорить синови, що їсти при столі треба так, щоби люди не бридилися, але самий їсть так, що люди бридяться, не вчить сина їсти прилично, але вчить його радше їсти неприлично.

Нема теж одноцільної дисципліни в такій родині, де мати вчить одного, а батько другого; коли, приміром, як у дописі „бордера", мати вчить одного словами, а батько вчить другого ділами. Коли батько від того звільнений, то й син має бути звільнений. Нічого тут не помагає казати, що батько старший, то йому запізно вчитися. Якраз тому, що батько старший, він повинен перший показати, що йому треба навчитися робити так, як потрібно. Мати, що каже дитині їсти прилично, але дозволяє свому мужеви їсти неприлично, саме підкопує своє виховання. Вона вчить дитину не слухати себе. Така мати замісць нарікати на сина, повинна нарікати на себе саму. Заки возьметься вчити сина, вона повинна наперед навчити свого мужа. Як довго муж дає злий примір дитині, так довго всякі її заходи супроти сина це тільки кидання горохом до стіни.

Нема одностайної дисципліни там, де родичі в присутности дітей себе взаїмно критикують за виховання дітей. Де батько дитину карає, а мати її випрошує, там нема одноцільної дисципліни. Така дитина буде вважати кару не наукою, а кривдою. Така дитина буде зла на батька за карання, а на матір за те, що вона добре не боронить. Така дитина буде гніватися на своїх братів, які не були карані, та в злобі може старатися стягнути на них кару. Коли родичі не згідні самі щодо порядности кари, то вони краще зроблять, як не будуть уживати того, про що самі мають сумніви. Свої сумніви треба вирівнувати між собою, не піддаючи дитині сумнівів, що батьки вживають супроти неї способів, які не конче є добрі, або які можнаб обійти. Як людина знає певно, що щось є добре, вона це твердо вкорінює; як вона знає, що щось зле, вона це таксамо твердо викорінює. Як вона сумнівається, то здержується, поки життя не усуне сумнівів, не покаже, як треба поступати.

Жінка (до чоловіка): Дорогенький! Зірви мені цю гарну водну лелію.

Чоловік: Якжеж можеш цього жадати від мене? То я за дурну лелію маю лізти в воду й обмочитися?

Жінка (сердита): А бач його! Перед шлюбом то ти мені обіцював, що скочив би для мене в огонь!

Чоловік: Це правда, одначе про воду не було мови!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Гром. В. Федорович переслав поему "UKRAINE", уложену Артуром Джеймсом, яку відцеклямовано на святі Шевченка в Кромптон, Р. Ай. Поема звучить:

UKRAINE

By ARTHUR JAMES.

In Ukraine, our homeland, where
The Dnieper flows along;
Of which John Franko writes in werse,
And, Shevchenko sings in song.
Where wave the fields of rye and wheat,
On hiles of richest soil;
Where flax and corn or larger crops,
Repays the farmers toil.
There parents who have cared for us,
Till we, to manhood grow,
Still live and work upon these fields,
Trough which the Dnieper flows.
We loved that home, beside the Sea,
Where childhood memories cling;
The wildbirds in the fields, around,
Their joyous anthems sing.
These birds, more free than human
There, their native language use;
While we, who fought our land to save,
Are ruled by other's views.
The Turks, who came in years gone bye,
And our forefathers slew;
They parted what remained unslain,
And drove them from our view.
They drove to Sweden, where they rule
Their country, in laws and creed,
While we remained, to claim our own,
Now work for others need.
These Turks, who came, they piled the ground
With hundreds of our dead;
This ground we claim it, as our own,
For which our fathers bled.

"The World's" great War has made a change,
Our Homeland is home no more;
The Conference to Poland gave
The homes, we owned before.
And many a mile of farmland, too,
Beside the "Southern Sea,"
Are given now to Polish rule,
The right we fail to see.
No time to work for Hetman's claims,
That time is all our own,
Our rights denied by those who rule,
To us, are never shown.
"The Ukraine," our National hymn,
Forbidden there to use,
And other "National rights" we had,
We find, these rights we lose.
We left our homes, beside the Sea,
And crossed the Ocean wide;
In freedom's land we came to dwell,
No Polish laws abide.
We hope some day to see our land,
From all oppression freed;
Where we can exercise our rights,
And have our schools and creed.
Our National flag, of blue and gold,
Now rolled and laid away,
In time, we hope, will be unfurled,
And open always stay.
We breathe a prayer to Him, who rules
All nations and all land,
That He restores Ukraine to us,
That it with other Nations stand.

—o—

20-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ.

Дня 13 березня ц. р. відбулося в Празі величаве свято з нагоди 20-ліття Українського Пласту. З цеї нагоди хочу подати дещо з історії і життя Українського Пласту.

Перші пластові відділи повстають у нас в 1911 році, перше у Львові, відтак в інших місцевостях Західної України. Війна перепиняє працю українського пласту, а перші піонери пластової ідеї стають в рядах першого українського війська в світовій і визвольній війні українського народу. Нещасний вислід війни зроджує у нас зневіру. Однак не надовго, бо на руїнах зневіри росте нова віра — віра молодих сердець! І от в 1919 р. організуються під проводом старших громадян нові пластові відділи в цілому краю, у яких проводиться гарячкова робота над організацією і пластовим самовишколом. Друкуються перші пластові підручники, часописи, повстає перша організаційна схема: пластові полки з розділом на сотні й гуртки. На чолі пластового руху стає Верховна Пластова Рада, яка опісля перемінюється на Верховну Пластову Команду з Верховним Отаманом, вибраним Верховним Зїздом.

Приходить відомий березень 1923 р., який торощить наново надії, якими жило тоді українське громадянство на Західній Україні. Нічого дивного, що події 1923 р. відбилися й на пластовім русі. І знов замісць зневіри праця міцніє, організація поширюється, обрії розкриваються. Характеристичним моментом для цього періоду є початок таборництва, яке досягає виразного вигляду Першим Обласним Табором на Склі, як також створення Уладу Українських Старшин Пластунів, який рішає про дальший шлях розвою цілого Українського Пластового Уладу. Під кінець цього періоду бачимо вже старших пластунів на всіх важніших становищах, верховних установах, таборах, а передовсім серед своїх молодших братів на становищах інструкторів і звязкових. Відбуваються перші зїзди Старших Пластунів, які стають побіч Верховного Зїзду нормальним чинником життя. Блискучий вияв праці проявляється в І. Обласнім Пластовім Таборі (1926 р.) на Сколі, та в повстанні кількох нових куренів Старших Пластунів і Пластунок.

Як довгий період дав викристалізувану вже організацію пластового юнацтва, так третій, який кінчиться у вересні 1930 р. розвязанням польською владою У. П. У., можна назвати періодом кристалізації старшого пластунства. Польський безглуздий уряд в розгарі своєї ненависти до всього, що українське, одним почерком пера хоче знищити муравлину працю 20 літ. І він почасти знищив ту працю. Але чи ляцька злоба може зруйнувати те, що створив ідеальний порив української молоді на наших землях під Польщею? Ніколи! Знищив нам ворог форми організації, але дух, — ця животворна сила, що оживляла нас на протязі 20 літ, живе в нас далі й далі гартує наші характери. Дух цей створив новий провід українського пласту на еміґрації в Союзі Українських Пластунів Еміґрантів — (С. У. П. Е.) в Празі. І саме цей провід святкував 20-ліття українського пласту і брав живу участь в 1931 р. в Славянськім "Jamboree", де наші пластуни і пластунки у міжнародніх змаганнях здобули „славу Вкраїні", як співається в пластовім гимні. (Та про участь наших пластунів в Славянськім Jamboree — напишу іншим разом). А дальше звертаюся до всіх наших пластунів в Злучених Державах і Канаді, щоб незабували за Рідний Край, щоб цікавились пластовим життям і т. д., — а що найголовніще щоб старались організувати український пласт за океаном! Бо шлях пластовий не легкий: на ньому вже позначилися перешкоди, які ставить нам людська злоба та невідрадні матеріяльні умовини. Але ми, пластуни, за нами довгий шлях перейденої з перемогами дороги, і дух тих, які з нами цю дорогу робили; перед нами довгий шлях нових трудів і перемог. Тож далі — гейже в дорогу — ніщо бурі ні негоди!

Скоб!

Федір Луців,
б. ст. пл. 20 кур., Львів.
(518 — 4th St. N. E.,
Minneapolis, Minn.)

СПРОСТУВАННЯ.

Амстердам, Н. Й. — В „Свободі" з 22 березня у виказі Коляди має бути: О. Базарницький, М. Мельничук. Колядували ще: В. Михалюк і Д. Митоліньский.

НАША ПЕРЕПОНА.

В однім українськім домі жиє дорослий хлопець, котрий уже до гай скул ходить, досить неохотно вчиться, а в дома багато ріжних хиб виявляє. Всі в родині чекають, що може як школа його виправить, виедукує.

От бачив я таку сцену: При вечері хлопець при столі їсть дуже погано. Кидає в себе поживу, гей би „щось" з корита. Мати й сестра його напоминають. Один лиш батько не безпокоїть себе тим, бо сам таксамо поступає. Говорить синови мама: „Сину, ти не дивися на батька. Він уже застарий, щоби покидати свої привички. Ти молодий ще, тобі до світа, між людей. Ти мусиш набирати якоїсь оглади, бо світ тебе висміє, відкине від себе". Сестра каже: „Будеш „авткест", покидок людства. Будеш мати жаль до всіх і вся".

У відповідь на ті ради мами й сестри, котра є секретаркою в офісі, син кидається обурений і вперто обстає при тім, щоб кождому було вільно їсти, як йому подобається, коби лише мав що їсти. „А як вам, мамо недогода, чи тобі, пані сестро, то я піду „опстерс" і буду робити, як мені подобається".

Таке й подібне чув я нераз. На жаль, як мені здається, таких зарозумілих і „свободолюбних" молодців знайдеться більше по українських домах. І в тім наша біда. Бо яка будучність такого зарозумілого молодця, що ніяк чужих рад не приймає, а переконаний, що сам собі вповні вистарчає? Росте, зростає у своїй брутальности, навіть зарозумілий з того, що не буде пхатися між освічених укладних людей, між якими міг би собі суджену знайти і гарнішу сімю завести. В своїй зарозумілости він не зніс би від них ніякої уваги, отже волить приставати з подібними до себе товаришами і подібну до себе знайти дружину життя. Мовляв: „І я, рудий, руду взяв, бо рудую сподобав".

Яка для нашого народу потіха, коли має в собі більший процент таких членів? Чи дивота, що замісць поступати, ми лишаємося позаду?

Бордер.

ЯК СКОНАЮ НА ЧУЖИНІ.

Як сконаю на чужині,
Хто закрие мої очи?
Хто нарядить по звичаю,
Похороном поклопочесь?

Ні братчика, ні сестрички
Нема в мене на чужині;
Ніхто сльози не уронить
Тут при моїй домовині.

Чужі люди заховають
В чужу землю, на чужині;
Розійдуться тай забудуть,
Без жалю, згадки по мені.

Ніхто, ніхто не засадить
Ні калини, ні тополі
На могилі на чужині,
Що прикрие кости мої.

Дощі зливні ізполочуть
Скромну могилоньку мою,
А чужі люди затопчуть
І слід заросте травою.

Анастасія Рибакова,
Филаделфія, Па.

Гість (до вейтера): Що це, все приносите мені два шматки печені, а нині лиш один?!

Втейтер: О, перепрошую дуже, та це кухар забув перекроїти!

GEORGE WASHINGTON BICENTENNIAL FESTIVITIES

NEW YORK CITY.

Ukrainian-born groups throughout the east and midle-west of the United States will sponsor a festival of their native folk songs and dances during the month of May. This is planned as the contribution of the Ukrainians in this country to the celebration of the George Washington Bicentennial.

Singers and dancers, in the richly colorful costumes of their native land, will bring to American audiences the folk music and dancing that has been called the most picturesque in all European countries. The festival schedule will include a performance in New York City, which will take place on Sunday evening, May 1 at Carnegie hall at 8:30 P. M. The program will be offered jointly by Alexander Koshetz, the world-famous conductor of the Ukrainian Chorus, and Vasile Avramenko, the renowned creator of the Ukrainian folk ballet. Two distinct programs will be given in one performance, in order to present as completely as possible, a composite of Ukrainian folk art.

Prof. Alexander Koshetz is known to America through the national tour he made with his Ukrainian National Chorus in the United States, 1922—1926. The critics have unamously agreed that Prof. Koshetz is a wizard in the manipulation of nuance and dynamics and handles his choir as an organist handles his instrument; the choir responds as a perfect and well-tuned instrument should, with effortless perfection under the hand of a master. After his national tour, Prof. Koshetz, as an authority on folklore, devoted his time to the study of folk music. The Bicentennial Anniversary of George Washington prompted Prof. Koshetz to take up his work again and present a new Ukrainian Chorus with an entirely new program.

Vasile Avramenko matches Alexander Koshetz with his Ukrainian Folk Ballet created by himself. It has been presented with greatest success in Europe, Canada, and the United States. Avramenko's Ukrainian Ballet comprises a series of Ukrainian national dances symbolizinig Ukrainian art, culture, and a great historical past. The dances possess natural freedom, exhilaration, vigor, and elegance. They are like the winds of the Ukrainian steppes that move the grasses on a vast territory.

In the United States, Vasile Avramenko enjoys the same esteem he enjoys in other countries. Through his tireless efforts, he succeeded in organizing schools of Ukrainian ballet in various cities in America and is presenting this art to the most distinguished American audiences. His success drew a most favorable criticism of the American press. A special program has been prepared by him for the occasion of rendering tribute to George Washington in this city.

NEWARK, N. J.

Eight choruses of Newark and vicinity will join together at the South Side High School in a concert on April 3, as part of the festivities in connection with The George Washington Bicentennial Celebration.

The eight participating choral groups each under their respective conductors, will sing folk songs of their native lands. Those participating are: the Armenian Chorus, Direction of Miss N. Bakalian; The Y. W. C. A. Glee Club, Direction Mr. John Cathey; German Group, under the Organizatin of Mr. K. Speck; The Y. M.-Y. W. H. A. Hazomir, Society, under the direction of Mr. Mark Silver; The Lithuanian Choir of St. Cecelia's of Holy Trinity R. T. Church, under the direction of Mr. Anthony Stansauskas; The Polish Choir under the organization of Mr. S. Kowalski; The Scotish Group under the leadership of Mr. William Miller; and the Ukrainian Choir, directed by Mr. George Kirichenko.

Some of the groups will appear in their national costumes, thus adding considerable color to musical interest. There will be no admission fee charged to this International Music Festival, which is being held under the auspices of the Department of Recreation of the Board of Education and the International Committee. Tickets, however, may be obtained by applying at the Recreation Department at the Newark City Hall, or from the leaders of any of the participating choral groups.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

СКРЕНТОН, ПА.

Дня 19 березня 1932 р. помер **Петро Гасай**, член Українського Народного Союза в Скрентон, Па., відділ 280.

Покійний родився 21 листопада 1895 р. в селі Токах, повіт Збараж, Західня Україна. Осиротив жінку і двоє дітей, Катрю й Ольгу.

Покійний відійшов від нас перед часом, бо мав усього 37 літ. Краяв мясо на машині і врізав палець правої руки, з чого дістав затроєння крови і до 10 днів помер. Був добрим членом У. Н. Союза і був добрим громадянином, котрий мав добре серце й щедро допомагав своїм безробітним товаришам.

Спи, Дорогий наш Товаришу, спокійно і хай земля буде Гобі пером.

Остап Грещук, секр. 280 від.

—o—

СПРІНҐ ВЕЛЕЙ, Н. Й.

Дня 19 березня помер наш дяковчитель **Павло Шкробляк.**

Покійний родився в селі Таврів, повіт Бережани, Західня Україна.

Помер наглою смертю, на удар серця. Похорон відбувся дня 22 березня, з дому Українського Товариства „Просвіти" до церкви св. Петра й Павла, де відправив богослуження о. В. Стех з Пасейку, Н. Дж.

Осиротив жінку і трилітнього сина.

В. Й. П.!
Секретар 16 відділу У. Н. С.

САМА НА ЧУЖИНІ.

Сама на чужині,
Сама я одна
Кругом чужі люди,
Родини нема.
Кругом чужа мова,
Рідної не чути,
Важко, дуже важко
На чужині бути.

Тільки в мене другів,
Що місяць з вітрами;
Вони то укупі
Вандрують світами.
Що ночи вертають
Із Рідного Краю;
Перед ними горе
Свое виливаю.

А як чорна хмара
Все небо закрие,
І місяць не світить,
І вітер не віє;
Тоді мою душу,
Туга огортає,
А тяжке зітхання
Груди розпирає.

Анастасія Рибакова,
Филаделфія, Па.

Івась не прийшов до школи, а замісць нього прийшов такий лист: „Пане професор, оправдайте ласкаво Івася, який нині не може прийти до школи, бо мусить заступати батька в шторі. Ви вчора завдали йому задачу: Коли поле має 4 квадратні милі, скільки часу потребуе чоловік, щоби обійти це поле півтретя разу, коли за чверть години робить одну милю". Тому, що Івась ще малий хлопець, то ми післали батька. Гадаю, що тепер виберете таку задачу, в якій буде приходити бабуся. Для нас є це дуже тяжко обійтися в бизнесі без батька, а бабуся не має ввесь день що робити".

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

JUST A FEW OUT OF THE MANY REPORTS ON UKRAINIAN PLAYER.

Joseph Lysohir.

N. Y. U. OPENS AGAINST ALUMNI NINE SATURDAY.

Veterans Hold Seven Positions; Soccer May Be Resumed as a Varsity Sport.

The baseball season starts unofficially for New York University Saturday with the team taking part in an exhibition game at Ohio Field against an alumni nine.

William V. McCarthy, coach, is looking forward to a successful season. With newcomers in all except two positions last year, N. Y. U. won eleven of sixteen games. It broke even in its traditional series with Fordham. This season, veterans are available for seven of the nine positions. Jimmy Lee again is available, as catcher, while John Bonelli is back at first and Arthur Flynn is at third.

Jack MacDonald, Joe Losee and Bob McNamara are again in the outfield, along with Joe Lysohir.

Lysohir, the hardest hitter on the nine last year, may develop into a shortstop or second baseman this season. Lysohir originally came out for the team as an infielder, but McCarthy used him in left field. With the need for infield talent this year, Lysohir has reverted to his original position.

(New York Herald Tribune, Sunday, March. 20, 1932).

Він: Що, цю річ на твоїй голові ти звеш капелюхом?

Вона: Що, цю річ під твоїм капелюхом ти звеш головою?

НАША МАТИ.

„Що на світі наймиліше?"
Раз мати спитала.
„Ти, дорога ненько наша!"
Діточки сказали.

„Вам, діточки мої любі,
Ще й те треба знати,
Що крім мене є на світі
Друга ваша мати.

„А та друга — всім нам мати:
Вона нас повила,
Хлібом, сіллю і водою
Вона нас кормила.

„Її мова люба, мила,
Нас все забавляла;
Її пісня нас пестила,
До сну колисала.

„А ця мати — то Вкраїна.
Любіть її, діти,
Собою її квітчайте,
Як городчик квіти.

„І для неї ви, діточки,
Ростіть на потіху,
А виросши, не забудьте,
За рідненьку стріху.

„Пошануйте й мову нашу,
Що вас забавляла,
Полюбіть і пісню милу,
Що вас присипляла.

„Тай у світі тім просторім
Добра научайтесь,
Вкраїнської притім мови
И пісні не цурайтесь!"

Анастасія Пилипчук,
Ст. Луїс, Мо.

ДУМИ МОЇ, ДУМИ КРИЛАТІ.

Ох, думи мої, думи крилаті,
У безмежний летіть простір;
Одно крило в морю скупайте,
А другим ген-ген сягайте зір.

Геть понад ріки і океани,
Понад кордони, летіть, летіть
На Україну, то мій край рідний,
В гори Карпати, там відпічніть.

Там, де гора ця, славна Парашка
Сягає зір, в небо глядить.
І де Зелемінь, її подруга,
Куди ходив був Захар Беркут.

Там, де долина є Святослава,
Над Опором, над рікою,
Так український давній князь звався,
Котрий поляг там у бою.

Там, думи мої, ви заночуйте,
А раннім ранком встаньте у порі
І до схід сонця вмийтесь росою,
А днем скупайтесь в Опорі.

Ввечір, як місяць зійде над Кливов,
Ви, мої думи, далі летіть:
На ту Маківку, на гору Ключу.
Там на могилах приклякніть.

І, думи мої, там помоліться
За тих героїв, за їх спокій,
Що за Вкраїну полягли в бою,
За її волю, за нарід свій.

І не вертайтесь, думи, до мене
Тут на чужину, де я жию,
А оставайтесь в горах Карпатах
І там шукайте душу мою,

Котра осталась у ріднім краю,
Як в світ за очи пішла я,
І до сьогодня туди блукає,
А на чужині — лиш тінь моя.

Анастасія Рибакова,
Филаделфія, Па.

Молода вдова два дні після похорону свого чоловіка стрічається зі знакомою та каже до неї з плачем:

— Знаєте, пані, тепер маю бодай одну розраду: знаю, де мій чоловік проводить ночі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Допомога вбогим.

У листопаді минулого року ми подали про відчит балетмайстра В. Авраменка, а в грудні пощастило нам зробити, гарне діло, яким мало жіночих організацій моглиб почванитися. Помимо старань зі сторони Союза Українок, щоби й інші жіночі організації взяли участь в допомозі вбогим, на жаль, це зробило мало організацій. У нас С. У., уладив чайний вечірок, з якого дохід був призначений на різдвяні дарунки вбогим у формі кошиків з їжею.

Зложили добровільні датки: по $1: Софія Чубинська, А. Станґритчук, п. Богайчук, Г. Котик, А. Тарчина, М. Сорочак, Ґабрівський, Фецашин, І. Петрівський; по 75 ц.: П. Волянський, К. Возьна, І. Телеп; по 50 центів: П. Мицак, С. Підвирайло, В. Тритяк, Френк Мураль, Т. Папа, п. Дутка, В. Брезицький, А. Коберська, п. Ярош, п. Шегда; по 25 ц.: п. Волошин, п. Ґбур, п. Михно, п. Яворський, п. Шемець, п. Гузіль, п. Хроменко, п. Кавінський, п. Данз.

Доходу з вечірка було $41.64. Решту доложено з каси.

Богато праці положив для уладження цього вечірка інжинір п. І. Петрівський. Вечірок був уладжений в цей спосіб, що члениці від себе дарували їжу. Гості були дуже вдоволені з цеї забави, а на прохання п. А. Станґритчука зложили вільними датками $18.50.

Антоніна Станґритчук,
Софія Михно.

—o—

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Свято Т. Шевченка.

Союз Українських Товариств відсвяткував 13 цього місяця 71 роковини смерти незабутнього батька-кобзаря, Тараса Шевченка, — в церковній галі на Райс і Оклей ул. Свято як свято: оркестра грала, хори і солісти співали, деклямували і т. д., як це звичайно буває на Шевченківських торжествах. Про це подрібно говорити не буду, але хочу згадати про таке, що на таких святах не трапляється зовсім, або рідко. На головного бесідника свята запрошено д-ра Володимира Сіменовича, нашого старенького патріота, який, хоч відбув кілька серіозних операцій і досі не прийшов до повного здоровля, не відмовився від участи і в своїй бесіді зробив кілька цікавих і важних заміток про Шевченківські свята.

Своїм питомим способом розібрав питання „чи помагають нам Шевченківські свята у татім виді, як ми їх святкуємо?" Відповідаючи на це питання, приблизно сказав бесідник таке: Рікрічно святкуємо Шевченківські свята, запрошуємо на бесідників видніших людий, які вибирають моменти-перлини з життя Тараса і його безсмертного кобзаря, вбирають їх своєю краснорічивістю і передають нам в свій ораторський спосіб. Виходимо зі свята, віддаємося своїм заняттям і зовсім забуваємо про те все. Це так діється, як би огородник натяв чудових рож-квітів, уплів з них прегарний вінок і показав нам його красу і артизм праці. Але ця краса вінка довго не вдержиться. Квіти, відірвані від пня рож, зівянуть і опадуть і з прекрасного вінка нічого не останеться. Таксамо мається річ і з бесідниками та святкуванням отцих свят. Бесідники повинні так свою мову приготовити, щоб думки-брилянти Тараса навязати до нинішного нашого життя-буття. Показати на ділі, як жити, як вести своє життя і буденні справи, щоб вони по Шевченковому заповіту принесли користь і успіх в життю приватнім і народнім. Ми співаємо поверх 70 літ **„вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте"**, а як на ділі ми встаємо і як за волю боремося? Ці слова лише є на наших устах, але не входять в наше серце, в нашу душу. Ми папляємо ці великі слова Тараса при кождій урочистости, але не переводимо їх в діло. Коли в 1919 році зірвались многі до створення своєї держави, почали скидати свої кайдани — многі забули на цей Шевченків клич, на цей Шевченків заповіт. Співали, але не ділали. Тому Шевченкові свята треба змінити нині: зі звичайних, монотонних, мертвих, ми мусимо зробити живі, свята пропаганди, свята відродження, свята примінення Шевченкових ідей до нашого життя-буття.

Або такі пречудні слова нашого Тараса: **„Обніміте, брати мої, найменшого брата, нехай мати усміхнеться, заплакана мати".** Тарас просив, молив нас — „обніміте, брати мої, найменшого брата..." А як ми обнімаємось? Гриземось як собаки, кричимо на себе як чорні круки, один другого в ложці води втопилиби — але ми далі рік річно співаємо і деклямуємо „обніміте, брати мої..."

Це здорові думки нашого старенького доктора Сіменовича, який, прибитий хоробою до ліжка, не вагався встати в мороз, щоб пригадати нам наше фарисейство чи нашу нездарність, і поверховний патріотизм. Застановімся над цим!

Другою новістю на цім святі була бесіда, в англійській мові, пані Дякун; яка вміло порівнала Т. Шевченка з великими ґеніями інших народів, підносячи, що в ніякого з них не було такої великої і кристальної любови до свого народу, як у нашого Тараса. Це була гарна бесіда для нашої молодіжи. (Булоб добре, щоб пані Дякун помістила свою бесіду на сторінках „Свободи").

Третьою надпрограмовою несподіванкою був спів в анґлійській мові професорки співу в шикаґовськім університеті.

М. М. Белеґай.

Суддя: Кажеться, що хто говорить неправду, то так, як би крав. Що скажете на це, обвинувачений?

Обвинувачений: Коли пан суддя кажуть це з власного досвіду, то я вірю в це.

НОВІ КНИЖКИ

Ювилейний Альманах віденської „Січи".

„НАД СИНІМ ДУНАЄМ". Ювилейний Збірник Українського Академічного Товариства „Січ" у Відні. Зредагували д-р Остап Грицай і Теодор Маритчак. Відень 1932 року. 191 сторін 8-ки.

Добре зробив Ювилейний Комітет віденського українського академічного товариства „Січ", що видав отсей ювилейний збірник. „Січ" у Відні є найстаршою українською академічною громадою, що за 60 років свого істнування видала багато українських громадських, політичних і вчених діячів. Отся академічна громада за довгий час свого істнування виплекала не одного, а десятки, а то й сотки українських діячів, що присвятили все своє життя українському визвольному рухови. Отут у цій громаді часто пробуджувалися й формувалися світогляди українських діячів, які потім виявлялися в їх плодючій та хосенній праці на українській ниві.

Багатьом з членів цієї академічної громади, отут в рамках організації, може вперше відкрилися очи на ваґу та значіння українського національного питання, на потребу розбудови його, на потребу праці для свого народу, для свого рідного краю. Довгими роками віденська „Січ" була одинокою українською громадою за кордоном, що тримала звязок з багатьома визначнішими українськими діячами. Деякі мешкали на всіх землях України, або перебували за кордоном. З багатьох спогадів та заміток учасників діяльности „Січи" й її членів видно, як довгі роки в „Січи" плекалася, міцніла й зростала ідея української державности та соборности. Ця ідея дуже добре підкреслена в спогадах д-ра І. Німчука „За Соборну і Самостійну", де він розповідає про резолюцію „Січи" в 1917 році про соборність українських земель та про зєднання українських земель, що були під Австрією, з землями Великої України. Ця резолюція була ухвалена в ті часи, коли в австрійській монархії ще ніхто не думав про революцію, а тимбільше про розвал Австро-Угорщини.

При читанню всіх заміток і спогадів перед читачем постають одна за другою цікаві картини з минулого довголітнього життя „Січи". Коли те життя його учасникам може часами видавалося нецікаве, дрібязкове й незначне, то в загальнім балянсі цілого життя організації і її праці витворило воно великі цінности, які не можуть пройти незамічені й невідзначені в українському визвольному русі.

Збірник з технічної сторони видано дуже добре. Він видрукуваний на гарнім папері, багато ілюстрований портретами українських діячів, які були членами „Січи", а між ними багато визначніщих українських діячів. Отсей збірник є не лише гарною памяткою про діяльність і життя „Січи" на протязі шістьдесятьох років, але разом з тим дуже цінним джерелом для студіювання повноти історії українського визвольного руху в ці довгі часи. Можемо лише побажати, щоб він якнайширше знайшовся в руках не лише членів „Січи", але й усього свідомого українського громадянства, для якого важливо всебічно знати історію українського визвольного руху.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член бр. св. Володимира Великого, від. 179 У. Н. Союза, складаю щиру й сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50.00, які стали для мене великою помічю в моїй тяжкій недузі. Отож, дорогі браття і сестри, горнімся до своєї рідної організації і записуймо до неї своїх дітей, бо це є найдорожша і найкраща організація, це є Батько У. Н. С., котрий помагає вразі якогось випадку. Желаю вам Панове Урядники, всякого добра і У. Н. Союзу, щоби зріс в міліони нових членів.

членів, многая і благая літа.

З щирим поздоровленням, гаразд.

Михайло Стеців,
Ст. Луіс, Мо.

Гість (до годинникаря приніс маятник від годинника) Я приніс вам цей маятник, щоби ви направили мені мій стінний **годинник.**

Годинникар: А деж годинник?

Гість: Годинника я не приносив, бо це лише маятник не хоче рухатися.

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(97)

Малпи, не зважаючи на стрілянину бельгійського офіцира, кинулися вперед. Вони схопили на плечі Вепера й Тарзана і побігли з ними в джунглі. Офіцир якось опритомнив своїх переляканих вояків і змусив їх стріляти до втікаючих малп. Кількома стрілами скінчилася вся стрілянина, бо малпи скоро зникли в джунглях, а чорні вояки ніяк не хотіли здоганяти їх. Чолк ніс на плечах Вепера, коли почув гострий біль у грудях.

—o—

Скоро він почав похитуватися й усе тяжче ступати. Ноги його підгиналися в колінах. Він замітно тратив силу. Кров сочилася з рани на спині. Це куля одного з чорних воїнів влучила його. Нарешті не стало сили зовсім і великан-малпа мертвим трупом повалилася на Вепера. Вепер чув, як тяжким тілом звалилася на нього малпа, а разом з тим він почув, що щось тисне його спину. Нащупуючи руками, він переконався, що це був капшук з дорогоцінностями.

Сама доля післала йому його. Тепер Вепер лише й думав про те, що треба незамітно для Тарзана заволодіти отсим капшуком. Він не надумувався над тим, яким робом цей капшук міг попасти до малпи, хоч це повинно би було здивувати Вепера. Тимчасом Тарзан звільнився від шнурів. Він підійшов до Вепера й розрізав ножем шнури на його руках і на ногах. „Шкода, що Чолк уже мертвий" — сказав Тарзан. „Та що робити. Кожде життя кінчиться смертю!"

„Ну, пане, — говорив далі Тарзан — тепер ви мусите додержати свого слова й запровадити мене туди, де ви востаннє бачили мою дружину". „Так, я здійсню своє слово. Ми підемо, але наперед трошки відпічнемо". Потім Вепер вибрав хвилину, коли Тарзан щось говорив з малпами, й підкрався до мертвого Чолка. Він своїм ножем перетяв шнур, на якому висів капшук з дорогоцінностями. Був несказано радий, що дорогоцінні камені Опару були знов у його руках.